

UVOD

Da je o prihvatanju evra, u zemljama koje su ga već usvojile, organizovan referendum sa pitanjem da li ga građani prihvataju, u mnogima od njih ne bi bio uveden. Građani Njemačke su u vrijeme uvođenja evra u većini (70%) bili protiv zamjene marke. Za razliku od građana, sve veće njemačke političke stranke bile su za uvođenje evra. Euro je uveden putem predstavničke demokratije, a ne putem direktne demokratije. Vlade i parlamenti donosili su odluke o ulasku pojedinih zemalja u evrozonu, a ne stanovništvo kao biračka tijela. Euro je uz pomoć demokratskog procesa, rođen tehnokratski.

U euro kao valutu su podjednako sumnjali građani Evropske unije, kao i stručnjaci. Većina vodećih stručnjaka za monetarna pitanja u svijetu bila je skeptična da će euro dugoročno biti kvalitetna valuta i da će evrozona dobro funkcionisati. Euro je ipak stvoren i rođen, uprkos raširenom popularnom i naučnom skepticizmu, i za sada relativno dobro funkcioniše. U istoriji je to najveći monetarni eksperiment do sada. Euro je rođen kao unikatna valuta, da stvar bude još komplikovanija. Nikada ranije, ni kroz istoriju, nije bilo valute iza koje ne stoji jedinstveni politički autoritet koji bi stajao iznad nacionalnih vlada u vitalnim područjima političkog života.

Mnoga pitanja su pokrenuta uvođenjem evra. Da li je stvaranje evra bilo opravdano? Da li je postupak stvaranja bio valjan ili nije? Kako su odabrani kriterijumi evrozone? Da li se oni poštuju? Da li ima narušavanja kriterijuma i šta biva sa prekršiocima? Da li se euro može održati bez „zlatne podloge“ i jedinstvenog političkog autoriteta? Da li je uvođenje evra bilo ekonomski motivisano ili je to bila pretežno politička odluka? Kakvog je kvaliteta euro kao valuta i kakvo mjesto je zauzeo u odnosu na druge važnije valute u današnjem svijetu? Da li je postojanje evra nateralo monetarne ekonomiste da revidiraju neka shvatanja? Pod kojim uslovima zemlje mogu ući u evrozonu? Da li se ulazak isplati? Šta su osnovne koristi i troškovi pri ulasku u evrozonu? Da li bi neke zemlje mogle izaći iz evrozone, pod kojim uslovima i uz koje moguće posljedice? Kada će nove članice Unije iz 2004. i 2007. ući u evrozonu? Zašto su se Britanija i Danska izborile za pravo da zauvijek mogu ostati izvan evrozone? Mogu li i zemlje izvan evrozone koristiti euro na sopstvenim tržištima? Konačno, ima li euro budućnost i kakva je ona?

Veliki rizik preuzimaju zemlje koje uvode novu valutu. Rizik se odnosi na to kako će novac biti prihvaćen unutar zemalja gdje se valuta koristi i u svetu. Odnosi se i na to kako će nova valuta obavljati uobičajene tehničke funkcije, od koje su najvažnije tri: da bude sredstvo razmjene, zaliha vrijednosti i sredstvo računanja.

Od početka 1999. , već trinaest godina postoji euro. A u opticaju je nešto duže od deset godina – od 1. januara 2002. Taj period je relativno kratak da bi se mogao donijeti konačan i definitivni sud o stabilnosti neke valute, ali dosadašnje postojanje i razvoj iste je moguće razmotriti. Uvođenje evra je bilo vrlo dobro pripremljeno, bezbolno je obavljena zamjena valute, u svim zemljama u kojima se koristi kao sredstvo plaćanja euro je odlično prihvaćen.

Poslije američkog dolara, trenutno evro je druga najvažnija svjetska valuta. U 13 zemalja evrozone sa oko 320 miliona stanovnika i postojeća valuta u još jednom broju zemalja, evro je jedino sredstvo plaćanja. Značajan dio svjetskih novčanih rezervi je vezan za evro, za koga su istodobno vezane i mnoge druge valute.

Za RS/BiH evro je važan jer je najveća valuta u neposrednom susjedstvu. Važan je i kao rezervna valuta, pored konvertibilne marke, tako da se većina cijena neformalno računaju u evrima. Većina štednje u RS/BiH bilo u bankama ili „slamaricama“ je u evrima. RS/BiH je u monetarnom i trgovinskom smislu u sjenci evra i evrozone.